

Principprogram

för Synskadades Riksförbund

"Vår värld och Vision: Makten över våra liv"

Det här är Synskadades Riksförbund

Synskadades Riksförbund är Sveriges främsta organisation av och för kvinnor och män med synnedsättning i alla åldrar. Vi är alla olika, men vi förenas i de erfarenheter som synnedsättningen ger oss.

Synskadades Riksförbund företräder alla som upplever sig ha en så nedsatt synförmåga att den påverkar livet och vardagen. Med utgångspunkt i tanken om alla människors lika värde har vi slutit oss samman i

Synskadades Riksförbund för att:

- gemensamt hävda vår rätt till delaktighet och jämlikhet på alla områden samt
- skapa social gemenskap och stödja varandra, så att vi kan leva ett aktivt och självständigt liv.

Vår värdegrund och vision

Vår vision är ett jämställt samhälle fritt från diskriminering, där alla omfattas av de mänskliga rättigheterna och bidrar, utifrån sin personliga förmåga, till individuell och gemensam utveckling.

Synskadades Riksförbunds värderingar och mål har sin utgångspunkt i Förenta Nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i internationella konventioner som uttrycker att var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som anges, utan åtskillnad av något slag. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är antagen för att bekräfta detta och undanröja alla former av diskriminering. I Sverige trädde denna konvention i kraft 2009.

Individen

Att få en synnedsättning är ingenting man väljer. Vår funktionsnedsättning är en praktisk, social och psykologisk verklighet för oss, men den kan aldrig utgöra grunden för vår identitet. Vi är individer med olika förutsättningar, styrkor och möjligheter.

I konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning erkänns betydelsen av individuellt självbestämmande och oberoende, däribland friheten att göra egna val.

Habilitering och rehabilitering

En grundläggande förutsättning för att vi ska kunna ta makten över våra liv är att vi har tillgång till habilitering och rehabilitering. Barn, unga och vuxna med synnedsättning ska ges förutsättningar att träna

för att utveckla och bibehålla sin funktionsförmåga.

I lagar och föreskrifter uttalas det offentliga ansvar för habilitering och rehabilitering tydligt. Insatserna ska bidra till att en person med medfödd eller förvärvad funktionsnedsättning, utifrån sina behov och förutsättningar, utvecklar, återvinner och bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga samt att i övrigt skapa goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Även om hälso- och sjukvården har ansvar för habilitering och rehabilitering innebär det inte att det enbart rör sig om sjukvårdande insatser.

Det är ett betydligt mer omfattande uppdrag som kräver kompetens om olika metoder för att ge tidiga, samordnade och allsidiga insatser från olika områden och verksamheter.

Insatserna kan vara av arbetslivsinriktad, medicinsk, pedagogisk, psykologisk, social eller teknisk art och kombineras utifrån personliga behov, förutsättningar och intressen. Det är en fråga om målinriktade insatser som förutsätter att personens möjligheter till inflytande vid planering, genomförande och uppföljning beaktas och säkras. Insatserna ska också fortsätta så länge individens behov kvarstår.

Detta förutsätter en väl fungerande habilitering och rehabilitering som finns tillgänglig i hela landet. Den ska drivas utifrån lagstiftarens intentioner och mål och vara kunskapsstyrd och rustad med den kompetens som krävs för att klara den bredd som uppdraget innebär.

För att kvinnor och män med synnedsättning ska klara sitt arbete eller sitt inträde på arbetsmarknaden ska rehabiliteringen kompletteras med ett nationellt centrum för arbetslivsinriktad rehabilitering. Hit kan de som behöver specifik rehabilitering och träning komma under kortare eller längre perioder.

Här ska också finnas tillgång till kompensatorisk träning i exempelvis punktskrift, förflyttnings- och informationsteknik samt förskrivning av arbetstekniska hjälpmedel. Likaså är erfarenhetsutbytet mellan personer på väg in – eller tillbaka in – i arbetslivet viktigt för att öka självkänsla och självtillit.

Detta förutsätter att berörda resurser inom arbetslivsinriktad rehabilitering samlas inom en myndighet som samordnar den kompetens

som uppdraget kräver och samarbetar med andra aktörer inom rehabilitering liksom med de företag som levererar arbetstekniska hjälpmedel och utbildning på dessa.

Behovet av hjälpmedel styrs inte av tillgången på hjälpmedel, utan av det individuella behovet tillsammans med grad eller förlust av synförmåga. Förskrivning och tillgång till hjälpmedel ska vara jämlik i hela landet och inte styras eller villkoras utifrån var individen är bosatt.

Välutbildade kommunala syn- och hörselinstruktörer utgör ett viktigt komplement till den övriga rehabiliteringen, främst för träning och stöd till äldre synskadade samt för fortsatt träning i hemmiljö.

Forskning om synen och om livsvillkor för kvinnor och män med synnedsättning. I forskningen uppstår ibland etiska dilemman som blir föremål för diskussion långt utanför forskarvärlden. I diskussioner kring exempelvis bioteknik och stamcells forskning tydliggörs skillnader i synsätt och värderingar som rör människans unika värde och integritet.

Det etiska perspektivet på framförallt klinisk forskning har lett till att forskning om människors villkor numera alltid föregås av en prövning i det etiska råd eller nämnd som finns vid landets alla universitet.

Vi uppfattar detta som ett steg i rätt riktning. För att inte genuin kunskap ska gå förlorad ska forskning, så långt det är möjligt, bedrivas i nära samverkan med dem det berör.

Synskadades Riksförbund kan påverka inriktningen genom att bidra med medel till forskning som vi är särskilt intresserad av. Vi kan genom stipendier och andra stöd aktivt påverka vilka forskningsprojekt vi vill främja. Under de senaste decennierna har flera genombrott skett inom ögonforskningen, exempelvis den förbättrade diabetesvården, utveckling av läkemedel mot våta åldersförändringar i gula fläcken, förbättrad vård och uppföljning av grå- och grönstarr liksom vård av för tidigt födda.

Men metodutveckling och resultatuppföljning av habilitering och rehabilitering är fortfarande områden som inte prioriteras särskilt högt i forskarvärlden. Därför ska Synskadades Riksförbund aktivt arbeta för att forskning inom habilitering, utbildning och rehabilitering av personer med synnedsättning prioriteras samt att ett kunskaps- och forskningscentrum kring dessa frågor inrättas vid något av landets universitet.

Skola

Alla barn, oavsett synnedsättning, ska ges möjlighet att växa upp och gå i skolan tillsammans med sina jämnåriga kamrater hemmavid.

I takt med att skolans resurser nu splittras och sprids bland olika intressenter och det är upp till barnet och dess familj att välja den bästa skolan eller skolformen, har också resurserna för barn med synnedsättning äventyrats. Reformen om friskolor och valfrihet måste inkludera alla barn, och får aldrig äventyra trygghet och delaktighet i skolan.

Vi tar kraftfullt avstånd från specialskolor för elever med synnedsättning. Full delaktighet i skola och förskola förutsätter olika former av särskilt stöd såsom assistans och anpassningar av miljö och utrustning.

Arbete

Att finna, få och behålla ett arbete har under organisationens drygt hundraåriga historia utgjort den största utmaningen i påverkansarbetet. Fortfarande är en betydande del av våra medlemmar utestängda från arbetsmarknaden utan sysselsättning eller arbete.

Trots utbildning och meriterad kompetens vägras kvinnor och män med synnedsättning att bidra till samhällsutvecklingen genom eget förvärvsarbete. Detta trots att arbetsmarknaden nu genomsyras av modern teknik som i grunden gör det möjligt för oss att fullt ut delta i arbetslivet.

Föräldrade synsätt och vanföreställningar i vår omgivning om hur vi kan prestera på arbetsmarknaden utgör det största hindret. Vi kämpar alltjämt för en upplyst och flexibel arbetsmarknad som ger medborgare möjlighet att bidra, utifrån sina förutsättningar, och med ett arbetsmarknadsstöd som utgår från individens behov.

Social trygghet

Insatser för att säkra den sociala tryggheten för kvinnor och män med synnedsättning förändras alltjämt. Dessa har gått från att vara tillfälliga insatser till att bli mer långsiktiga och permanenta stöd för att sedan svänga igen och kopplas till nya villkor för att stödet ska utgå.

Aktuella undersökningar gjorda av myndigheter och organisationer visar på sämre hälsa, större otrygghet, oro och ångest bland kvinnor och män med funktionsnedsättning i jämförelse med övriga befolkningen. Isolering som leder till utanförskap samt ökad läkemedelsanvändning för att motverka sömnbrist, oro och ångest talar sitt tydliga språk.

I en välfärdsstat lever medborgarna längre och blir äldre, vilket ibland medför att man utvecklar sjukdomar som leder till funktionsnedsättningar. Därmed finns också ett allt större behov av vård, stöd och service som ökar kostnaderna för dessa insatser.

Samhällets resurser ska anpassas till medborgarnas behov av stöd och service, inte tvärtom. Likväl har de flesta kvinnor och män med synnedsättning fortfarande inte tillgång till det stöd de har rätt till enligt lagen om stöd- och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Det utgör allas vårt ansvar att genom skattefinansiering gemensamt säkra utvecklingen av välfärdssystemen vars främsta syfte är att fördela samhällets resurser rättvist med utgångspunkt från vars och ens förmåga och individuella behov.

Tillgänglighet och användbarhet

”Universell utformning” betyder allas ansvar för att olika produkter, miljöer, program och tjänster i största möjliga utsträckning ska kunna användas av alla, utan anpassningar eller speciell utformning. ”Universellt utformande” ska inte utesluta jämlik tillgång till hjälpmedel och andra kompletterande insatser där sådana behov finns. För att detta ska fungera är lagligt skydd och särskilda stödåtgärder nödvändiga komplement.

Att genom otillgänglighet begränsa friheten för personer med synnedsättning är en diskriminerande handling. För att vi ska kunna delta på lika villkor som övriga samhällsmedborgare förutsätts att miljöer, teknik och service utgår från våra behov av tillgänglighet. Det innebär att:

- Hela resan ska fungera med tillgång till anpassad teknik samt personlig service för ledsagning, bokning och biljettköp.
- Byggda miljöer ska ha god orienterbarhet med ledstråk och tydliga kontraster. Olika trafikslag ska vara åtskilda och därmed skapa en säker trafikmiljö.
- Digitala system för automatiserad betjäning från företag och för samhällsservice ska vara försedda med tal och tydliga knappsatser. Bilder och övrig grafik ska anpassas.
- Kultur- och idrotts- eller andra publika evenemang ska syntolkas.
- Personlig service och färdtjänst ska alltid utgöra en garanti när tillgängligheten inte fungerar för personer med synnedsättning.

Organisationen

Synskadades Riksförbund är en demokratisk och öppen organisation som ständigt prövar sina ställningstaganden i en föränderlig värld. Vi vill främja opinionsarbete och utveckling genom att samverka med andra parter som delar vår samhällssyn och värdegrund.

Vi prövar ständigt frågan om Synskadades Riksförbund ska vara en aktör i det politiska utförarsystemet eller endast en aktiv och oberoende röstbärare i samhällsdebatten. Genom historien har vår organisation visat styrka genom att vara såväl påverkare som utförare och modellskapare.

Vi vill vara en förändrande kraft

Medlemmarna utgör organisationens främsta tillgång och drivkraft.

Man kan säga att summan av alla personligheter utgör organisationens styrka. Kraften finns i människors vilja till förändring, kunskapen utgår från erfarenheter av hur det är att leva med en synnedsättning, att vara förälder, eller nära anhörig till en person med synnedsättning.

Den ökade kommersialiseringen i samhället, gör att organisationer drivs mot ett allt starkare nyttighetstänkande i sin medlemsrekrytering. Det är lätt att flytta fokus från individen till de ekonomiska resurser en medlem för med sig. Ju fler medlemmar en organisation har, desto högre bidrag kan den förvänta sig från staten, landstingen och kommunerna.

Vi ska självklart berätta om de mervärden ett medlemskap ger, exempelvis rådgivning, tidningar, rabatter på produkter, kurser och konferenser. Men vi måste också ta oss tid att prata om vilka förväntningar som finns hos personen själv och på vilket sätt han eller hon tror sig kunna delta aktivt i organisationen.

Medlemmar fyller olika funktioner och ska respekteras för det, utan rangordning av betydelse eller legitimitet. Medlemmar är – och ska få vara – ägare, finansiärer, stödjare, kunder, ambassadörer, entreprenörer, konsumenter, påverkare, idésprutor, vänner eller förmånstagare.

När vi möter nya kvinnor och män med synnedsättning ska vi lyssna mer och prata mindre. Vi ska sträva efter att få bort sådant som hindrar grupper och enskilda att engagera sig. Genom att självkritiskt granska vår egen organisationskultur, vårt språkbruk, tillgänglighet, byråkrati och övriga vanor och traditioner kan vi utveckla vårt arbete tillsammans.

Jämställdhet, jämlikhet och mångfald ska genomsyra allt vårt rekryteringsarbete. Vi ska i aktiv handling visa hur vi arbetar för att skapa tillit och öppenhet mellan olika grupperingar i organisationen.

Var och en kan bidra exempelvis genom att:

- vara med och påverka sin egen och andras livssituation
- söka och få kamratstöd
- göra en insats för varandra
- vara en stärkande förebild
- få ökad kunskap om sina möjligheter och rättigheter
- ta del av organisationens verksamhet och öka sitt kontaktnät
- vara med och stödja organisationen och dess verksamhet

Engagemang på olika sätt

Medlemskapet är enligt många undersökningar fortfarande den vanligaste formen av engagemang i en idéburen organisation. Medellängden för ett medlemskap i Synskadades Riksförbund är relativt kort. Den absolut största gruppen blir medlemmar först vid 75–80 års ålder. Ett mindre antal engagerar sig i medelåldern eller i unga år och är aktivt med hela livet, andra går in och ut ur organisationen eller engagerar sig vid enstaka tillfällen.

Engagemanget behöver inte ta formen av ett traditionellt medlemskap. Intresset för debattforum på nätet, köpbojkotter, demonstrationer, lobbyister som agerar och andra typer av aktiviteter utanför föreningen ökar, främst bland yngre medlemmar. De nya formerna för engagemang kompletterar det traditionella medlemskapet vilket ställer högre krav på flexibla organisationsformer.

I en omvärld i ständig förändring där flexibilitet och mångfald utgör nyckeln till framgång kan givna ramar och fasta strukturer upplevas som hämmande. Att ta tillvara engagemanget måste därför prioriteras före formerna. Som medlem eller intresserad av organisationens arbete ska man känna sig förvissad om att man är sedd och kan påverka de beslut organisationen tar.

I forskningen om civilsamhället pratar man också om professionaliseringen i folkrörelserna. Experter tar över uppdrag och roller där personer ”sprungna ur rörelsen” tidigare var självklara företrädare. Utbildade ekonomer, jurister och socionomer styr ekonomi, bereder, planerar och

förhandlar. För att Synskadades Riksförbund ska klara sina uppdrag krävs expertkunnande och i detta inräknas framförallt den samlade erfarenheten hos medlemmarna, som med stöd av anställd personal ska företräda sin organisation.

Fler organisationer bildas som samlar medlemmar med en specifik ögon diagnos. Det som kännetecknar diagnosföreningarnas arbete är att de primärt arbetar för att stödja forskning om sjukdomens förekomst, diagnostisering och behandling. Genom att vara öppen och ha en välkomnande attityd blir Synskadades Riksförbund en intressant samverkanspartner för dessa föreningar. I sitt medlemskap som branschförening i organisationen kan de, med bibehållen självständighet, delta i vår gemenskap, göra sina röster hörda och bidra till att stärka vårt gemensamma arbete för kvinnor och män med synnedsättning.

Finansiering

För att vi ska kunna bedriva ett framgångsrikt arbete i Synskadades Riksförbund krävs en god finansiering. Vi har fått erfara hur det offentliga stödet till den ideella sektorn blivit allt mindre. Vi ska därför arbeta mer aktivt för att öka stödet genom att beskriva organisationernas betydelse för vårt gemensamma välfärdsbygge. Men vi måste också, liksom övriga organisationer, finna nya finansieringsformer.

Vi behöver snarast hitta andra sätt att få ekonomi för allt det viktiga arbete vi bedriver. Det gäller både det medlemsvårdande och det intressepolitiska arbetet. För att kunna bedriva påverkansarbete – lobbying – på hög nivå, förutsätts att vi har professionella aktörer med hög kompetens. Om vi ska lyckas nå våra mål i den allt hårdare konkurrensen kan detta arbete inte enbart skötas av förtroendevalda på ideell basis.

En viktig förutsättning för att organisationen ska klara sin ekonomi är att vi har ett nära samarbete med Synskadades Stiftelse och dess bolag. Samsyn måste råda om hur de medel vi har tillgång till ska kunna komma kvinnor och män med synnedsättning i hela landet till del och göra största nytta, samtidigt som medlen förvaltas väl för att ge en god avkastning.

För att finansiera vår verksamhet ska organisationen också ta emot pengar från sponsring av både privatpersoner och företag, liksom genom gåvor och arv. Det förutsätts då att det inte finns några krav från

givaren som på något sätt motverkar vår värdegrund eller våra mål och syften. Däremot accepterar vi att givaren använder sin medverkan för att stärka sitt varumärke som en del av sitt sociala stödarbete, där de exempelvis anger att ”vi stöder Synskadades Riksförbunds viktiga arbete”.

En kompetensstark organisation

En styrka som genomsyrat vårt arbete i alla år är förmågan att vara tydlig i våra målbeskrivningar – att ”tala med en enad och stark röst”. Förutsättningen för att hitta en gemensam målbild är att det finns många arenor för diskussion och dialog i angelägna frågor.

Synskadades Riksförbund arbetar målmedvetet med kompetensutveckling. Syftet är att utbilda medlemmar och funktionärer för att skapa en självsäker och stark organisation. Utbildningarna samlar medlemmar från hela landet och ger dem kunskaper inom olika funktionsområden i organisationen.

Deltagarna lär sig använda verktygen för påverkansarbete, får kontakt med medlemmar från hela landet och utbyter erfarenheter och tankar. Efter avslutad utbildning har deltagarna med sig utbildningsmaterial och ett landsomfattande kontaktnät som gör att det känns lättare att sätta igång med olika aktiviteter hemmavid.

Denna utbildningsmodell har format – och fortsätter att forma – en stark medlemskår med skickliga funktionärer. Det faktum att utbildningarna genomförs kontinuerligt i olika delar av landet gör det också möjligt att rekrytera nya funktionärer allt eftersom behov uppstår inom de olika organisationsleden.

Därför ska medlems- och funktionärsutbildning ständigt utvecklas och pågå kontinuerligt. Olika former av kompetensutveckling ska även fortsättningsvis utgöra en grundpelare i SRF:s arbete och tydligare prioriteras, med målet att stärka organisationens alla led. I en föränderlig omvärld behöver SRF kompetenta och medvetna medlemmar och funktionärer som kan agera som målgruppens röstbärare.

Internationellt arbete

Vårt internationella engagemang uttrycks i vårt solidaritetsarbete och i erfarenhetsutbytet med människor i andra delar av världen som delar insikter om hur det är att leva med en synnedsättning.

I samverkan med andra organisationer kanaliseras vi vårt stöd till systerorganisationers utveckling i exempelvis Östeuropa, Asien, Afrika och Latinamerika. Stödet subventioneras kraftfullt av Sida, men är be-

gränsat till vissa länder och satt under hård tillsyn för att kunna bedrivas. Utifrån dessa förutsättningar stödjer vi organisationernas utveckling i andra länder för att stärka deras förmåga och kraft att ta till vara sina rättigheter.

Vi är också en aktiv part i det nordiska samarbetet och i det arbete som pågår inom ramen för Europeiska Unionen och inom World Blind Union. Kvinnor och män med synnedsättning runt om i världen reser samma krav på rättvisa och använder samma instrument för att uppnå sina mål.

Vårt internationella engagemang stärks och utvecklas kontinuerligt.

Genom antagandet av Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning blir vår kamp för rättvisa gemensam och global på ett sätt som inte varit lika tydligt tidigare.

Vårt mål är att världen i sin helhet ska bli en plats där människor med synnedsättning ska ha samma rättigheter och skyldigheter som andra. Dessa rättigheter ska garanteras enbart utifrån principen att vi är människor med mänskliga rättigheter.

Samhället

De internationella konventionerna bekräftar och ger oss stöd i förhållande till våra ekonomiska, sociala, kulturella, medborgerliga och politiska rättigheter. I Sverige ska nationell lagstiftning garantera de mänskliga och medborgerliga rättigheter som deklarerats i de antagna konventionerna. Vårt arbete mot alla former av diskriminering och för mänskliga rättigheter bygger på dessa åtaganden.

Arbetet för mänskliga rättigheter handlar om politik. Synskadades Riksförbunds påverkansarbete bygger på medlemmarnas erfarenheter och behov som uttrycks i demokratiskt fattade beslut. Vi är inte bundna till något politiskt parti, men stödjer eller tar avstånd från partiernas politik utifrån vår värdegrund och våra behov. Den generella välfärdspolitiken gagnar vår delaktighet och vårt inflytande, när den baseras på jämlikhet, solidaritet, en rättvis ekonomisk fördelning och en stark offentlig sektor.

Tendenser i samhällsutvecklingen

Vi vill påverka utvecklingen i det svenska samhället. Vi ska självständigt agera i alla frågor som är viktiga för oss. Det innebär att vi kan vara tydligt politiska i våra krav oavsett vilket parti vi vänder oss till. Men utrymmet för att föra en politik som drastiskt avviker från de generella

strömningarna minskar i takt med globaliseringen.

Det finns en tendens till värdeförskjutning i samhället, från kollektivet till individen. Det har också fört med sig tanken om individens frihet att göra egna val i välfärdssektorn. Denna frihet är dock begränsad för oss. För att den fullt ut ska omfatta alla medborgare krävs att lagstiftningen skärps och kompletteras med olika sanktionsmöjligheter mot lagbrott. På så sätt säkras skyddet mot diskriminering.

I en föränderlig värld

Vi lever i den del av världen som, under lång tid och tillsammans med övriga industriländer, satt agendan för det globala samarbetet. Detta håller dock på att ändras då rika delar av Afrika, Asien, Latinamerika och Östeuropa utvecklas snabbt. Det är inte längre givet vem som definierar den ekonomiska politiken och bestämmer hur världsordningen ska se ut. Vi måste därför bli mer öppna och förhålla oss till nya synsätt och trender i världen.

Kulturen inom politiken förändras inte nämnvärt. Möjligen kan man notera att modern informationsteknik öppnat fler kanaler för direkt dialog mellan politiker och allmänhet. De nya kommunikationsvägarna ska vi nyttja mer för att nå fram med vårt budskap. Folkrörelsen har hög status och dess kultur är väl känd hos svenska politiker som ofta börjat sitt politiska engagemang i folkrörelserna.

I svensk politik är frågor som rör kvinnor och män med funktionsnedsättning oftast aktuella på ett retoriskt plan. Man är rörande ense över partigränserna om vad som ska stadfästas i program och deklARATIONER på det funktionshinderpolitiska området.

Vi ska ta vara på alla tillfällen som dyker upp i den politiska debatten och aktivt peka på behovet av att gå från ord till handling vad gäller införande och tillämpning av Förenta Nationernas konvention om rättigheter för kvinnor och män med funktionsnedsättning. Inga beslut som påverkar oss ska tas utan att vi först kunnat påverka dem.

Antaget av kongressen 2014, giltigt från 2015.

Synskadades Riksförbund är landets företrädare för personer med synnedsättning.

Detta material finns i följande versioner: på papper i tryckt text, som punktskrift, som word-fil, samt inläst på CD i DAISY-format. Beställs hos SRF Kontorsservice, tel: 08-39 90 00 eller via e-post: kontorsservice@srf.nu eller laddas ner på srf.nu

Synskadades Riksförbund · 122 88 Enskede
tel: 08-39 90 00 · fax: 08-39 93 22
info@srf.nu · www.srf.nu

Stöd gärna vårt arbete.
Pg 90 00 90-2